

סדר התפלות ח ברכת המזון והפטרה

פרק יא

א.

נוסח ברכת המזון,

ברכת הזן

ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם
הזן את העולם כולו בטוב בחסד וברחמים,
וטובו הגדול לא חסר לנו ואל יחסר לנו לעולם ועד,
כי הוא זן ומפרנס לכל, כאמור "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון"
(תהלים קמ"ה:ט"ז), ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא,
ברוך אתה י"י הזן את הכל.

ברכת הארץ

נודה לך י"י אלהינו ונברך מלכנו
כי הנחלת את אבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה, ברית ותורה,
ועל שהוצאתנו מארץ מצרים / ופדיתנו מבית עבדים,
על תורתך שלימדתנו / על חוקי רצונך שהודעתנו,
על כולם י"י אלהינו אנו מודים לך ומברכים את שמך, כאמור "ואכלת
ושבעת וברכת את י"י אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך"
(דברים ח':),
ברוך אתה י"י על הארץ ועל המזון.

רחם י"י אלהינו

על ישראל עמך

ועל ירושלים עירך / ועל ציון משכן כבודך

ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו,

ומלכות בית דוד משיחך תחזיר למקומה בימינו,

ובנה את ירושלים בקרוב כאשר דיברת,

ברוך אתה י"י בונה ברחמיו את ירושלים.

ברכת הטוב והמטיב

ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם

האל אבינו מלכנו אדירנו בוראנו קדושנו קדוש יעקב

המלך הטוב והמטיב שבכל יום ויום הוא גומלנו חן וחסד ורחמים וכל טוב.

הרחמן ישתבח לדור דורים.

הרחמן יתפאר לנצח נצחים.

הרחמן יפרנסנו בכבוד.

הרחמן יזכנו לימות המשיח ולבנין בית המקדש ולחיי העולם הבא.

מגדול ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם.

כפירים רשו ורעבו ודורשי י"י לא יחסרו כל טוב.

הודו לי"י כי טוב, כי לעולם חסדו.

המפטיר בנביא מברך לפניה,

ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם

אשר בחר בנביאים טובים, ורצה בדבריהם הנאמרים באמת

ברוך אתה י"י הבוחר בתורה, ובמשה עבדו, ובישראל עמו, ובנביאי
האמת והצדק.

ומברך לאחריה,

ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם

צור כל העולמים, צדיק בכל הדורות

האל הנאמן האומר ועושה מדבר ומקיים

אשר כל דבריו האמת והצדק,

נאמן אתה הוא י"י אלהינו ונאמנים דבריו, דבר מדבריו אחר לא ישוב
ריקם

כי אל נאמן אתה

ברוך אתה י"י האל הנאמן בכל דבריו.

רחם על ציון כי היא בית חיינו, לעגמת נפש תנקום נקם מהרה בימינו
ותבנה מהרה

ברוך אתה י"י בונה ירושלים.

את צמח דוד מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך

ברוך אתה י"י מגן דוד.

על התורה, ועל הנביאים, ועל יום המנוח הזה שנתתה לנו י"י אלהינו
לקדושה לכבוד ולתפארת,

על הכל אנו מברכין את שמך

ברוך אתה י"י מקדש השבת.

וביום טוב הוא אומר

ועל יום טוב מקרא קודש הזה שנתתה לנו לששון ולשמחה ברוך אתה

י"י מקדש ישראל והזמנים.

ואם היה שבת ויום טוב כולל שניהן וחזקתם מקדש השבת וישראל והזמנים.

כנוסח שהוא חזקתם בתפילה בברכה אמצעית באותו היום, כך הוא חזקתם בברכה אחרונה זו.

פרק יג

[יג] מנהג ההפטרות

העניינות שנהגו רוב העם לקרות מן הנביאים בכל שבת ושבת ומפטירין בהן, אלו הן,

בראשית - "הן עבדי אתמך בו" עד "אלה הדברים עשיתם ולא עזבתם" **בישעיה** (ישעיהו מ"ב:א' - נ"ז:ז).

אלה תולדות נח - "רני עקרה לא ילדה" בישעיה עד "הטו אזנכם ולכו אלי" (ישעיהו נ"ד:א' - נ"ה:ג).

לך לך - "ואל מי תדמיני ואשוי" עד "אני י"י אענם אלהי ישראל לא **אעזבם**" בישעיה (ישעיהו מ"ב:ה' - מ"א:ז).

וירא אליו - "ואשה אחת מנשי" וכו' עד "ותשא את בנה ותצא" במלכים (מלכים ב' ד':א' - ג':ז).

ויהיו חיי שרה - תחילת מלכים עד "יחי אדוני המלך דוד לעולם"
(מלכים א' א':ל"א - ל"א) .

ואלה תולדות יצחק - "משא דבר י"י אל ישראל ביד מלאכי" עד "וערבה
לי"י" וכו' בתרי עשר (מלאכי א':א' - ג':ד) .

ויצא יעקב - "ועמי תלואים למשובתי" וכו' עד "ובנביא העלה" וכו' בתרי
עשר (הושע י"א:ז' - י"ב:ד) .

וישלח יעקב - "חזון עובדיה" עד סוף ספרו בתרי עשר .

וישב יעקב - "על שלשה פשעי ישראל" וכו' עד "אריה שאג מי לא יירא"
וכו' בתרי עשר (עמנוס ב':ד' - ג':ח) .

ויהי מקץ - "וייקץ שלמה והנה חלום" וכו' עד "ויהי המלך שלמה מלך על
כל ישראל" במלכים (מלכים א' ג':ט"ו - ד':א) .

ויגש אליו - "ואתה בן אדם קח לך עץ אחד" וכו' עד "וידעו הגויים כי אני
י"י" וכו' ביחזקאל (יחזקאל ל"ז:ט"ז - כ"ח) .

ויחי יעקב - "ויקרב ימי דוד למות" וכו' עד "ושלמה ישב על כסא דוד" וכו'
במלכים (מלכים א' ב':א' - ב') .

ואלה שמות - "בן אדם הודע את" וכו' עד "ויצא לך שם בגויים" וכו'
ביחזקאל (יחזקאל ט"ז:ב' - ד') .

וארא - "ולא יהיה עוד לבית ישראל סלון ממאיר" וכו' עד "ביום ההוא
אצמיח קרן" וכו' ביחזקאל (יחזקאל כ"ח:כ"ד - כ"ט:כ"א) .

בא אל פרעה - "משא מצרים" וכו' עד "אשר ברכו י"י צבאות" בישעיה
(ישעיהו י"ט:א' - כ"ה) .

ויהי בשלח - שירת דבורה מן "ויכנע אלהים ביום ההוא" וכו' עד "ותשקוט
הארץ ארבעים שנה" (שופטים ד':כ"ג - ה':ל"א) .

וישמע יתרו - "בשנת מות המלך עזיהו" וכו' עד "למרבה המשרה" וכו' **בישעיה** (ישעיהו ו'א' - ו'ד').

ואלה המשפטים - "הדבר אשר היה אל ירמיהו" וכו' עד "לא יכרת איש ליונדב בן רכב" וכו' (ירמיהו ל"ד:ח' - ל"ה:י"ט).

ויקחו לי תרומה - "וי"י נתן חכמה לשלמה" וכו' עד "ושכנתי בתוך בני ישראל" וכו' במלכים (מלכים א' ה'כ"ו - ו'י"ג).

ואתה תצוה - "הגד את בית ישראל" וכו' עד "ורציתי אתכם" וכו' ביחזקאל (יחזקאל מ"ג:כ"ז).

כי תשא - "ודבר י"י היה אל אליהו" וכו' עד "וירכב אחאב וילך יזרעאלה" במלכים (מלכים א' י"ח:א' - מ"ה).

ויקהל - "וישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצור" עד "ותתם מלאכת העמודים" במלכים (מלכים א' ז'י"ג-כ"ב).

אלה פקודי - "ויעש חירום את הכיורות" וכו' במלכים עד "והפותות לדלתות הבית הפנימי" וכו' במלכים (מלכים א' ז'מ'-נ').

ויקרא - "עם זו יצרתי לי" וכו' עד "כה אמר י"י מלך ישראל וגואלו" וכו' **בישעיה** (ישעיהו מ"ב:כ"א - מ"ד:ו').

צו את אהרן - "עולותיכם ספו על זבחיכם" וכו' עד "כי באלה חפצתי נאם י"י" **בירמיה** (ירמיהו ז'כ"א - ו'כ"ג).

ויהי ביום השמיני - "ויוסף עוד דוד את כל בחור" וכו' עד "כל אשר בלבבך לך עשה" בשמואל (שמואל ב' ו'א' - ז'ג').

אשה כי תזריע - "ואיש בא מבעל שלישה" וכו' עד "וילך מאתו כברת ארץ" במלכים (מלכים ב' ד'מ"ב - ה'י"ט).

זאת תהיה - "ויאמר אלישע" וכו' "וארבעה אנשים" וכו' ומדלג עד "ולא השליכם מעל פניו" וכו' במלכים (מלכים ב' ז'א' - ז'ג' - י"ג:כ"ג).

אחרי מות - "התשפוט התשפוט" וכו' עד "ונחלת בך לעיני גויים" וכו' ביחזקאל (יחזקאל כ"ב:ב-ט"ז).

קדושים תהיו - "באו אנשים מזקני ישראל" וכו' עד "צבי היא לכל הארצות" ביחזקאל (יחזקאל כ"א:ט"ו).

אמור אל הכהנים - "והכהנים הלויים בני צדוק" וכו' עד "כל נבלה" וכו' ביחזקאל (יחזקאל מ"ד:ט"ו-כ"א).

בהר סיני - "י"י עוזי ומעוזי ומנוסי" וכו' עד "רפאני י"י וארפא" בירמיה (ירמיהו ט"ז:ט - י"ז:ד).

אם בחקותי - "הנבא על רועי ישראל" וכו' עד "והצלתים מיד העובדים בהם" ביחזקאל (יחזקאל ל"ד:ב-כ"ז).

במדבר סיני - "והיה מספר בני ישראל" וכו' עד "וארשתיך לי באמונה" וכו' בתרי עשר (יהושע ב' א'-כ"ב).

נשא - "ויהי איש אחד מצרעה" וכו' עד "ויגדל הנער ויברכהו י"י" בשופטים (שופטים י"ג:ב-כ"ד).

בהעלותך - "רני ושמחי בת ציון" וכו', עד "ידי זרובבל יסדו" וכו' בתרי עשר (זכריה ב' י"ד - ד' ט).

שלח לך - "וישלח יהושע בן נון" וכו' עד "וגם נמוגו כל יושבי הארץ מפנינו" (יהושע ב' א'-כ"ד).

ויקח קרח - "ויאמר שמואל אל העם לכו ונלכה הגלגל" וכו' עד "כי לא יטוש י"י" וכו' בשמואל (שמואל א' י"א:יד - י"ב:כ"ב).

זאת חקת - "ויפתח הגלעדי" וכו' עד "מימים ימימה" וכו' בשופטים (שופטים י"א:א-מ).

וירא בלק - "והיה שארית יעקב" וכו' עד "והצנע לכת עם אלהיך" בתרי עשר (מכה ה' - ו' ח).

פינחס - "ויד י"י היתה אל אליהו" וכו' עד "ויקם וילך אחרי אליהו" במלכים
(מלכים א' י"ח:מ"ו - י"ט:כ"א).

ראשי המטות - "ויתן משה למטה בני ראובן" וכו' עד "ויחלקו את הארץ"
ביהושע (יהושע י"ג:ט"ו - י"ד:ה').

אלה מסעי - "אלה הנחלות" וכו' עד "ויתנו בני ישראל ללויים" ביהושע
(יהושע י"ט:א - כ"א:ג').

אלה הדברים - "ואלה הדברים אשר דבר י"י אל ישראל ואל יהודה" וכו' עד
"והייתם לי לעם" בירמיה (ירמיהו ל"ד:כ"ב).

ואתחנן - "ואתפלל אל י"י אחרי תתי" וכו' עד "שדות בכסף יקנו" וכו'
בירמיה (ירמיהו ל"ב:ט"ז-מ"ד).

והיה עקב - "הלוך וקראת באזני ירושלים" וכו' עד "והתברכו בו גויים ובו
יתהללו" בירמיה (ירמיהו ב"ב:ד' - ב').

ראה אנכי - "הנה ימים באים נאם י"י והקימותי לדוד צמח צדיק" וכו' עד
"אם יסתר איש במסתרים" בירמיה (ירמיהו כ"ג:ה' - כ"ד).

שופטים - "ויהי כאשר זקן שמואל" וכו' עד "ויאמר שמואל אל אנשי
ישראל" וכו' בשמואל (שמואל א' ח:א' - כ"ב).

כי תצא - "ויאספו פלשתים את מחניהם" וכו' עד "ויהי דוד לכל דרכיו
משכיל וי"י עמו" בשמואל (שמואל א' י"ז:א' - י"ח:י"ד).

והיה כי תבוא - "אז יבנה יהושע מזבח" וג' עד "ולא היה כיום ההוא" וכו'
(יהושע ח"ל: - י"ד:ד').

אתם נצבים - "ויאסוף יהושע את כל שבטי ישראל" וכו' עד "כרמים וזיתים
אשר לא נטעתם" וכו' (יהושע כ"ד:א' - ג').

האזינו - "ולקחתי אני מצמרת הארז" וכו' עד "והשיבו וחיו" וכו' ביחזקאל
(יחזקאל י"ז:ב"ב - י"ח:ג'ב').

וזאת הברכה - "ויהי אחרי מות משה עבד י"י" וכו' ומדלג עד "ויהי י"י את יהושע" וכו' (יהושע א':א' – ו':כ"ז).

כל שבת שקורין בה שתי פרשיות, מפטירין מענין פרשה אחרונה, וזה הוא המנהג ברוב המקומות.

וכן נהגו רוב העם להיות מפטירין בנחמות ישעיה מאחר תשעה באב עד ראש השנה.

בשבת שאחר תשעה באב - "נחמו נחמי עמי" וכו' (ישעיהו מ':א'),

בשניה - "ותאמר ציון עזבני י"י" וכו' (ישעיהו מ"ט:י"ד),

בשלישית - "עניה סוערה" וכו' (ישעיהו נ"ד:א'),

ברביעית - "אנכי אנכי הוא מנחמכם" וכו' (ישעיהו נ"א:י"ב),

בחמישית - "רני עקרה לא ילדה" (ישעיהו נ"ד:א'),

בשישית - "קומי אורי כי בא אורך" (ישעיהו ס':א'),

בשביעית - "שוש אשיש" וכו' (ישעיהו ס"א:י').